

LICHTENDE STERREN

Hugo Bouter

LICHTENDE STERREN

Lessen uit het leven van de aartsvaders

Lichtende sterren

Lessen uit het leven van de aartsvaders

Auteur: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
1^e editie: 2003 Boeken om de Bijbel
2^e herziene editie: 2005 Boeken om de Bijbel
3^e herziene editie: 2022 OudeSporen online uitgeverij
Copyright: OudeSporen online uitgeverij

ISBN/EAN 978-90-70926-39-7
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

(...) opdat u onberispelijk en rein bent, onbesproken kinderen van God te midden van een krom en verdraaid geslacht, waaronder u schijnt als lichten (of: lichtende sterren) in de wereld'.

Filippenzen 2:15

'Daarom zijn er ook van één, en dat van een afgestorvene, geboren als de sterren van de hemel in menigte'.

Hebreeën 11:12

Inhoud

Woord vooraf	9
1. Hagar en de God Die leeft.	11
Op de vlucht	11
Gods interventie.	13
De weg terug	14
Tot de levende God gebracht	17
Leven bij de bron	18
2. Ismaël en de God Die hoort	19
Enkele typologische lessen	19
Water in de woestijn.	21
3. Abraham en Izak te Berseba.	24
De betekenis van Berseba	24
Abraham te Berseba	25
Izak te Berseba	27
4. Abraham en Izak op de berg van God	29
Het Lam voor het brandoffer	29
Van eeuwigheid tot eeuwigheid.	31
Op de berg van de Heere	32

5. Rebekka, de bruid bij de bron	34
De werving van de bruidsgemeente	34
Het verlangen van de Geest en de bruid	36
De praktische voorbereiding van de bruid.	38
Wie is die Man?	40
6. Izak, vruchtbaar in het beloofde land.	42
Leven als vreemdeling in het beloofde land.	42
Zaaien en oogsten in het beloofde land.	45
Waterputten in het beloofde land	47
7. Jakob en Rachel.	50
De goede herder en zijn bruid.	50
Wij hebben een machtige Heiland	52
Christus is allereerst de Dienaar van ‘de besnijdenis’	54
8. Jozef, een vruchtboom aan een bron	56
De Jakobsbron	56
Jozef in de put	57
Een vruchtbare boom aan een bron	59
Dothan (= twee bronnen)	60

Lichtende sterren

Woord vooraf

Christenen hebben een Heer in de hemel. Wij zijn ín Hem en dóór Hem rijk gezegend. Daarom zijn wij nu al *hemelse* mensen, burgers van een rijk in de hemelen (Fil. 3:20). Maar wij beleven dit hemelse burgerschap in de omstandigheden van het leven hier op aarde! In dit opzicht lijken wij op de aartsvaders en kunnen wij – duizenden jaren later – nog heel veel van hen leren. Abraham, Izak en Jakob zijn lichtende sterren, stralende voorbeelden voor ons. Maar ook Jozef wordt tot de aartsvaders gerekend door Stefanus (Hand. 7:8-9). Zijn leven is een sprekend portret van Christus en daarom uiteraard ook heel leerzaam voor ons.

Evenals Abraham zijn wij geroepen om de levende en waarachtige God te dienen. Evenals Izak zijn wij pelgrims met een ‘altaar’, een ‘tent’ en een ‘waterput’ (vgl. Gen. 26:25). Evenals Jakob mogen wij God dienen op de plaats waar Hij Zichzelf aan ons wil openbaren, de plaats van het huis van God (Bethel). Wij zijn ook vreemdelingen en bijwoners hier op aarde (Hebr. 11:13; 1 Petr. 2:11). Abraham, Izak en Jakob woonden in tenten in het land van de belofte, als in een vreemd land (Hebr. 11:9). Zij bezaten Gods beloften; zij waren rijk gezegend. In principe waren zij de erfgenamen van het beloofde land. Toch trokken zij als pelgrims rond in Kanaän; zij hadden het land niet in eigendom.

Met ons is dat niet anders. Wij zijn erfgenamen van een hemels vaderland, een beter land dan het aardse Kanaän. Al onze rijkdommen, al onze schatten, al onze zegeningen zijn daar

te vinden. In elk opzicht zijn wij rijk geworden in Christus (1 Kor. 1:5). Door de kracht van de Heilige Geest nemen wij die rijkdommen ook in bezit en genieten wij van onze zegeningen in de hemelse gewesten. Maar wij bezitten dat erfdeel door het geloof, terwijl wij hier beneden als vreemdelingen en bijwoners onze weg gaan. Wij wandelen in geloof, niet in aanschouwen. Daarom is het leven van de aartsvaders zo leerzaam voor ons als gelovigen, die enerzijds niets hebben en anderzijds toch alles bezitten.

Dat is ook de sleutel tot een goed begrip van veel passages in het Nieuwe Testament, met name in de brief aan de Efeziërs. Wij zijn weliswaar hemelse mensen met een hemels erfdeel, maar wij bezitten dat als pelgrims. Wij vertegenwoordigen namelijk onze hemelse Heer op het toneel waar Hij verworpen is. Wij vertonen Zijn beeld in een wereld die Hem naar het kruis heeft verwezen. Straks zullen wij met Hem in heerlijkheid verschijnen, maar nu reeds openbaren wij hier het leven van Christus door de kracht van de Heilige Geest, Die in ons woont.

Moge de Heer deze overdenkingen zegenen.

Gouda, najaar 2022

1. Hagar en de God Die leeft

‘De Engel van de HEERE vond haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur’.

Genesis 16:7-14

Op de vlucht

Een onverwachte ontmoeting bij een bron: dat is het thema van Genesis 16. De waterbron is ook vaak de plaats van ontmoeting en dat niet alleen tussen mensen onderling, maar ook tussen de mens en God Zélf. Misschien is dat wel het meest karakteristieke van dit hoofdstuk: God zoekt de mens, zelfs wanneer die van Hem is afgedwaald.

Wij zien hier in het Oude Testament reeds een God van liefde, Die een arm en verloren mensenkind opzoekt en te hulp komt. Zijn Naam is El-Roï, dat is de God Die naar ons omziet, nog vóórdat wij naar Hem vragen (vs. 13; vgl. Rom. 5:8; Ef. 2:1-10). In het Nieuwe Testament zien wij deze opzoekende God in de gedaante van de Zoon des mensen, Die gekomen is om het verlorene te zoeken en te behouden, te redden van de ondergang (Luk. 19:10).

De Engel van de Heere trof Hagar aan bij een waterbron in de woestijn (Gen. 16:7). Hij nam het initiatief, want Hij is rijk aan erbarming (Ef. 2:4). Hagar zocht de Heere niet. Zij was namelijk op de vlucht voor haar meesteres Sarai; de naam Hagar betekent ook

‘vlucht’. Zij verliet de mensen aan wie God Zijn beloften had gedaan en aan wie Hij Zichzelf had bekendgemaakt, de kring van de mensen die Hij had gezegend. Zij ging haar eigen weg. Daarmee keerde zij echter ook *God* de rug toe.

Hagar vertoont hier het beeld van de eerste mens, die God de rug had toegekeerd. Adam verborg zich voor de God tegen Wie hij had gezondigd, en zijn oudste zoon Kaïn werd een zwerver en een vluchteling op de aarde. Dat is sindsdien typerend voor de mens als nakomeling van Adam: hij is op de vlucht voor God, hij is *vé*r verwijderd van het aangezicht van de Heere (Gen. 4:11-16). Er is een kloof gekomen tussen de mens en God, een kloof die wijzelf niet kunnen overbruggen. Als zondige en schuldige mensen zijn wij *vé*r verwijderd van Gods aangezicht en van Zijn Vaderhart. Dat blijkt op velerlei manieren, want de zonde neemt vele gestalten aan in het leven van mensen.

Maar ook een *gelovige* kan voor God op de vlucht zijn. Dat zien wij bijvoorbeeld in het leven van Jona, toen hij wegging van het aangezicht van de Heere (Jona 1:3). Is dat misschien uw of mijn situatie? Ben ik op de vlucht voor God? Ben ik ongehoorzaam aan Zijn stem, aan de opdracht die Hij mij heeft gegeven? Dwaal ik misschien net zoals Hagar rond in de woestijn van dit leven, de doolhof van de wereld?

Gods interventie

Precies zoals dat bij Hagar het geval was, hebben wij in onze situatie te maken met een genadig God, die ons opzoekt in onze ellende. Dat deed Hij al bij de eerste mens en Hij deed het ook bij Hagar. De Engel van de Heere trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur (vs. 7). Later wordt de ligging van deze bron nog nader omschreven met de woorden: 'Zie, hij is tussen Kades en Bered' (vs. 14). Kades was een pleisterplaats in de woestijn ten zuiden van het land Kanaän. Vanuit Kades-Barnéa (dat betekent 'heilige bron') vertrokken de verkenners om het land te bezien.

Bered is een onbekende plaats, die alleen hier vermeld wordt. Sur was een versterkte woestijnstad in het oosten van Egypte. Hagar was dus op weg naar Egypte, het land waaruit zij door Abram als slavin was weggevoerd.

Egypte is in de Schrift een beeld van de wereld zonder God, de wereld waaruit wij moesten worden verlost. Het is niet best met ons gesteld, wanneer wij later daarheen wensen terug te keren. Het is alleen Gods goedheid dat Hij ons dan opzoekt en een einde maakt aan een dergelijke vluchtpoging. Dat kan alleen tot stand komen 'bij de bron', bij de plek waar wij ons laven aan het levende water van Gods Woord en Geest. Daar ontmoeten wij de levende God als de El-Roï, d.i. de Levende Die naar ons omziet en al onze omstandigheden kent (vs. 13).

Natuurlijk heeft Hagar het heel moeilijk gehad. Wij mogen daar best begrip voor hebben. Zij was immers vernederd door Sarai, haar meesteres, en daarom was zij van haar weggevlucht (vs. 6). Wij weten niet precies wat de aard van die vernedering is geweest, maar het zal zeker pijnlijk voor Hagar zijn geweest. Sarai heeft haar Egyptische slavin, die zij een bevoorrechte plaats had gegeven in haar huis, ongetwijfeld de les gelezen (vs. 1-3). Het is duidelijk dat Hagar zich niet boven haar meesteres had mogen verheffen (vs. 4). Zij had kennelijk een terechtwijzing nodig. De verhoudingen waren scheefgegroeid en moesten gecorrigeerd worden.

De Engel van de Heere beaamde dit ook: 'Keer terug naar uw meesteres, en onderwerp u aan haar gezag' (vs. 9). Hagar moest de les leren die zij tot dan toe niet had willen leren. Het was ongetwijfeld pijnlijk, maar noodzakelijk dat zij de weg terug zou gaan. Het was inderdaad de onderste weg, de weg van de verootmoediging, maar wel de weg tot zegen. Dit principe geldt nog steeds, ook voor ons: 'Vneder u dus onder de krachtige hand van God, opdat Hij u verhoogt op Zijn tijd' (1 Petr. 5:6). Het kan moeilijk zijn om ons niet alleen voor God, maar ook voor de mensen te vernederen.

De weg terug

Het gesprek tussen Hagar en de Engel van de Heere, d.i. God Zelf, zoals bevestigd wordt in vers 13, bestond eigenlijk uit drie onderdelen.

Het bevatte (1) een vraag, (2) een opdracht, en (3) een belofte van zegen.

Het was een indringende vraag die de Engel haar stelde: ‘Hagar, slavin van Sarai! Waar komt u vandaan en waar gaat u heen?’ (vs. 8). De Engel wist wie zij was en Hij herinnerde haar ook aan haar eigenlijke plaats, de positie van ondergeschiktheid die zij verlaten had.

De vraag was in feite heel diepzinnig en dit is ook toepasbaar op de mens in het algemeen. Vrij vertaald luidt zij als volgt: Mens, waar kom je vandaan en waarheen ben je op weg? Het is ook voor ons de moeite waard daarover na te denken. Wat is mijn oorsprong en wat is mijn bestemming? Ik ben een schepsel van God, voortgekomen uit Zijn hand en niet het product van een lange weg van evolutie. Wat is mijn bestemming? Ben ik op weg naar de hemel? Of naar Egypte, naar het verderf, de ondergang? Aan Adam stelde God de vraag: ‘Waar bent u?’ (Gen. 3:9). Want de mens had zich voor God verborgen. Hij had tegen God gezondigd en was van Hem gescheiden. In feite was hij ver van God verwijderd en zonder hoop voor de toekomst (vgl. Ef. 2:12).

Aan Kaïn stelde God echter de vraag: ‘Wat hebt u gedaan!’ (Gen. 4:10). Kaïn was de eerste moordenaar, en nog wel een broedermoordenaar. Hij had niet alleen tegen God, maar ook tegen zijn naaste zwaar gezondigd. Zowel onze zondige staat als onze zondige daden houden ons van God gescheiden.

De vraag van Genesis 16 sluit hierop aan. Als ik beseft wat mijn toestand is en weet dat ik een zondaar ben, dan moet ik mij ook bezinnen op mijn toekomst. Ik moet de vraag onder ogen zien

waarheen ik eigenlijk op weg ben. Wat zal mijn einde zijn? Aan deze vraag is ook een opdracht verbonden. Die luidt: Bekeer u! Zo lezen we het in deze geschiedenis: 'Keer terug (...) en onderwerp u' (vs. 9). Of: verneder u!

Bekering is niet zo moeilijk als het misschien wel lijkt. In wezen is het een eenvoudige opdracht: wij moeten ons omkeren en teruggaan naar God. Tegelijkertijd is het toch ook een moeilijke opdracht, want wij moeten ons diep voor Hem buigen en boete doen in stof en as (vgl. Job 42:6). In de weg van de vernedering blijft er niets van onszelf over. Maar in de weg van bekering en wedergeboorte wordt de gemeenschap met God hersteld. Daarom is dit de weg tot zegen, tot waarachtig geluk.

Dat was eigenlijk ook zo bij Hagar, want er werd een geweldige belofte gekoppeld aan het bevel tot bekering. De moeilijke opdracht die Hagar kreeg, mondde uit in een rijke zegen. Haar zoon kon alleen door haar terugkeer naar haar meesteres worden erkend als het nageslacht van de aartsvader. Dat blijkt wel uit het vervolg. Abram gaf namelijk aan de zoon die Hagar hem ná haar terugkeer baarde, de naam die haar reeds eerder door de Engel van de Heere was geopenbaard: Ismaël (dat betekent 'God hoort'). In die naam kwam tot uitdrukking dat de Heere naar haar ellende had gehoord. En zo werd haar talrijke nageslacht – want Ismaël kreeg maar liefst twaalf zonen – indirect ook het nageslacht van Abram, hoewel de lijn van de belofte via Izak zou lopen (vs. 10-16; vgl. Gen. 17:20; 21:12-13; 25:12-18).

Tot de levende God gebracht

Die goddelijke openbaring leidde ertoe dat Hagar bij de bron Lachai-Roï de naam van de Heere aanriep. Het noemen van de naam van de Heere (vs. 13), is in feite een daad van aanbidding. Voor ons als christenen is het onze redelijke eredienst (Rom. 12:1). Het is het erkennen en het uitspreken van alles wat God voor ons wil zijn, en Hem daarom ook dank bewijzen. Dat willen wij persoonlijk en gemeenschappelijk graag doen en daarom roepen wij Hem nu aan als onze Vader, in Jezus Christus onze Heer. Wij mogen Zijn grootheid uitspreken in onze liederen, gebeden en dankzeggingen.

Daarom is het ‘aanroepen’ van de naam van de Heere in feite het hart van de christelijke eredienst, zoals de apostel ook bevestigt: ‘Laten wij dan door Hem voortdurend een loffer brengen aan God, dat is de vrucht van de lippen die Zijn naam belijden’ (Hebr. 13:15). De dankbare reactie op Gods openbaring aan ons in Jezus Christus, is dat wij onze God eren en verheerlijken, dat wij Zijn kostbare naam prijzen in onze liederen en gebeden. Evenals Hagar hebben wij Hem leren kennen als de Levende, Die in Zijn verkiezende genade naar ons heeft omgezien. Als verlost en dienen wij nu de levende en waarachtige God, en verwachten wij Zijn Zoon uit de hemelen (vgl. 1 Thess. 1:9-10). Wij hebben immers een levende Heer, Die dood en graf heeft overwonnen.

Leven bij de bron

Genesis 24 en 25 voegen nog iets hieraan toe. De bron Lachai-Roï werd later namelijk de woonplaats van Izak in het Zuiderland (Gen. 24:62; 25:11). Wij zien deze bron in het leven van Izak dus als een permanente verblijfplaats, een vaste woonplaats. Zo zou het ook met ons moeten zijn. Wij komen niet alleen maar ‘toevallig’ bij de bron die God ons aanwijst op onze pelgrimsreis. Nee, wij mogen daar woning maken. Dat is ook Gods bedoeling. Hij wil ons daar zegenen, zoals Hij ook Izak zegende. Daarom zegt de psalmdichter: ‘Welzalig zijn zij die in Uw huis wonen, zij loven U voortdurend’ (Ps. 84:5).

Zo wordt een rondtrekkende pelgrim, die naar water smacht, een priester in Gods huis. Hij heeft hier dan zijn vaste woon- en verblijfplaats gevonden, een plaats van voortdurende gemeenschap met de God Die leeft, een plaats van ononderbroken zegen (Gen. 25:11). Het is duidelijk dat te leven, te wonen bij de Bron méér is dan het hebben van een incidentele ontmoeting met Hem.

*Waterstromen zal Ik gieten,
op het dorre, droge land;
koele bronnen zullen vlieten,
in 't verschroeiend oosterzand;
waar nu pelgrims smachtend gaan,
zal een hof des Heeren staan.*

2. Ismaël en de God Die hoort

‘Zij ging op weg en dwaalde rond in de woestijn van Berseba (...). God opende toen haar ogen, zodat zij een waterput zag.’

Genesis 21:8-21

Enkele typologische lessen

De geschiedenis van Hagar in Genesis 21 vormt in meerdere opzichten de tegenhanger van het verhaal van Genesis 16. Beide verhalen speelden zich af in de woestijn, bij een waterput (resp. de bron van de Levende en de bron van de eed). In beide gevallen kreeg Hagar een goddelijke openbaring ten aanzien van haar zoon. In Genesis 16 was zij zwanger van Ismaël, maar in Genesis 21 moet haar zoon een jongen van een jaar of zeventien zijn geweest. In beide verhalen zag God naar haar om. Ismaël betekent dan ook: ‘God hoort’. Hij zag Hagar's ellende, maar Hij hoorde evengoed naar de stem van de jongen (Gen. 16:11; 21:17). In Genesis 16 was Hagar op de vlucht voor haar meesteres Sarai. Die vlucht was voortijdig en daarom moest zij teruggaan. In Genesis 21 was haar vertrek definitief

en in overeenstemming met Gods gedachten. De zoon van de slavin zou niet erven met Izak, de zoon van de belofte.

Hierin zijn diepe geestelijke lessen verborgen, zoals Paulus laat zien in Galaten 4. Het illustreert belangrijke beginselen, o.a. dat de gemeente een *ander* erfdeel heeft dan het aardse volk

van God, het tegenwoordige Jeruzalem. Jodendom en christendom staan niet op één lijn met elkaar, zoals er ook een hemelsbreed verschil was tussen Ismaël en Izak. Christenen zijn geen kinderen van een slavin. Het *hemelse* Jeruzalem is onze moeder en daarom zijn wij vrij van de slavernij van de wet. De bedeling van de wet is een ander regime dan de heerschappij van de genade – die nu door rechtvaardigheid regeert tot het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heer (Rom. 5:21).

Wij leven als christenen niet onder de wet, maar onder de heerschappij van de *genade* (Rom. 6:14-15). De conclusie moet dan ook zijn dat er voor judaïsme en wetticisme geen plaats is in de gemeente. Ze dienen te worden *weggedaan*, evenals de slavin met haar zoon werd weggezonden uit het huis van Abraham (Gal. 4:21-31). Ismaël is een beeld van de natuurlijke mens, die zijn weg in eigen kracht gaat. Hij zou 'een wilde ezel van een mens zijn' (Gen. 16:12). Maar vlees en Geest kunnen niet samengaan. Vlees en wereld gaan echter wel met elkaar samen (vgl. Gen. 21:21).

Er is echter ook een belangrijke profetische les aan dit voorval te ontleen. Dat Ismaël werd weggestuurd, betekende niet dat er voor hem geen toekomst was weggelegd. Hij werd wel degelijk gezegend, omdat hij ook een nakomeling van Abraham was. Gods belofte was:

‘Maar Ik zal ook de zoon van deze slavin tot een volk maken, omdat hij uw nageslacht is’ (Gen. 21:13). Er is zelfs sprake van ‘een groot volk’ (Gen. 21:18). Zoals reeds eerder door God was aangekondigd, kwamen er twaalf vorsten uit hem voort (Gen. 17:20; 25:16). Het is frappant dat de stammen van Israël ook twaalf in getal waren. Daarom is de zoon van de slavin soms een beeld van het aardse Israël – dat in de eindtijd ook een rijke zegen zal wegdragen.

De lijn van de belofte, de lijn van Gods verbond liep echter via Izak. Met hem sloot de Eeuwige ‘een eeuwig verbond’ (Gen. 17:19). Izak, de zoon die werd geofferd en later bij wijze van spreken opstond uit de doden, is een type van Christus (Hebr. 11:17-19). Door Christus, het beloofde Nageslacht, behoren wij als gelovigen uit de volken nu ook tot Abrahams nageslacht.

Wij zijn vast met Hem verbonden; en in Hem zijn wij gezegend met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten. De hemelse gemeente heeft dan ook een uniek erfdeel. Als kinderen van de belofte en kinderen van de vrije zijn wij erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus (Rom. 4:9-25; Gal. 3:16-29).

Water in de woestijn

Deze geschiedenis bevat echter ook veel praktische lessen voor ons geloofsleven. Als wij God aanroepen in de dag van de benauwdheid, zorgt Hij voor uitredding. Hij zorgt voor water in de woestijn, zelfs voor ‘geestelijke drank’ (1 Kor. 10:4). Wij mogen telkens weer kracht

putten uit Gods beloften en dan onze reis voortzetten. Hij kent onze zorgen en behoeften, ook die van eenoudergezinnen – zoals Hagar en haar zoon in feite waren.

Nadat Hagar de tent van Abraham had verlaten, dwaalde zij een tijd lang rond door de woestijn van Berseba (Gen. 21:14). Als wij ervan uitgaan dat Abraham toen nog in het Zuiderland (de Negev) woonde, in de buurt van Kades (Gen. 20:1), dan is Hagar eerst in noordelijke richting getrokken. Berseba lag aan de zuidgrens van Israël. Later is ze weer teruggegaan naar de omgeving van Kades, in de woestijn Paran (Gen. 21:21). Daar is Ismaël gaan wonen. Dit gebied speelde bij de uittocht ook een belangrijke rol (Num. 10:12; 12:16; 13:3,26).

De kleine voedselvoorraad die ze had meegekregen, raakte snel uitgeput. Toen het water op was, legde ze haar zoon onder één van de struiken. Hagar ging huilend op een afstand zitten; zij kon het sterven van het kind niet aanzien. Toch was de redding nabij. God was niet ver en Hij zou haar tranen drogen. Er was ook een waterbron in de buurt, een bron die getuigde van de trouw van God aan Zijn beloften.

De naam Berseba (d.i. put van de eed) wordt hier vermoedelijk genoemd als een teken van hoop (Gen. 21:14). Het zou al gauw

blijken dat God Zijn woord gestand deed. Hij zag niet slechts het moederleed van Hagar, maar hoorde in deze uitzichtloze situatie ook naar de stem van de jongen op de plek waar hij was. Hagar hoefde niet bevreesd te zijn. God zou voor hen beiden zorgen. Zij moest opstaan en, samen met haar zoon, een nieuw begin maken.

Toen opende God haar ogen en zij zag een waterput in de woestijn van Berseba; zij ging de zak met water vullen en liet de jongen drinken. God was met hem en hij groeide op; hij bleef in de woestijn wonen en werd een boogschutter. Hij woonde in de woestijn Paran en zijn moeder nam voor hem een vrouw uit het land Egypte (vs. 20-21). Zo bewees God op deze plaats Zijn trouw aan Hagar en haar zoon Ismaël. Hagar had zeker niet tevergeefs water geschept uit de 'put van de eed'!

3. Abraham en Izak te Berseba

‘Maar Abraham wees Abimelech eerst terecht over een waterput die de dienaren van Abimelech hem met geweld afgenomen hadden (...). Hij zei: U moet die zeven ooilammeren uit mijn hand aannemen, zodat het voor mij als bewijs zal dienen dat ik deze put gegraven heb. Daarom noemde men die plaats Berseba, want zij beiden hebben daar een eed gezworen’.

Genesis 21:14-34; 22:19; 26:23-33

De betekenis van Berseba

De bron bij Berseba nam zowel in het leven van Abraham als in dat van Izak een belangrijke plaats in, zoals blijkt uit Genesis 21, 22 en 26. Maar in Genesis 21 bevond eerst Hagar zich bij een waterput ‘in de woestijn van Berseba’ (Gen. 21:14, 19). Wij weten weliswaar niet of het in haar geval om precies dezelfde plek ging, maar aan de andere kant is het niet toevallig dat hier de naam Berseba wordt vermeld, terwijl in het slotdeel van dit hoofdstuk de betekenis daarvan nader wordt toegelicht.

Berseba betekent: ‘put van de eed’. In die naam klinkt zowel het Hebr. werkwoord voor ‘zweren’, alsook het woord voor ‘zeven’ door; dat laatste naar aanleiding van de zeven lammeren die Abraham aan Abimelech schonk als bewijs dat hij de put had gegraven (Gen. 21:28vv.).

Het is dus denk ik niet te gewaagd om te veronderstellen dat deze waterbron voor maar liefst drie Bijbelse personen veel heeft betekend: voor Hagar, Abraham en Izak. Berseba spreekt van Gods trouw aan Zijn beloften, Zijn eden. God doet Zijn woord gestand jegens de herdersvorsten Abraham en Izak, maar ook jegens de slavin Hagar.

Berseba is steeds de plek van het verbond: de verbondstrouw tussen God en mensen, maar ook tussen mensen onderling. Dat laatste blijkt uit het vervolg van Genesis 21 en ook uit Genesis 26. Deze hoofdstukken spreken over een pact tussen resp. Abraham en Abimelech, en Izak en Abimelech. Evenals God trouw is aan Zijn eden, mag dat van ons worden verwacht in de intermenselijke betrekkingen.

Abraham te Berseba

Hier zien wij dus dat twee mensen onderling een verbond te Berseba sluiten, bij de ‘put van de eed’. Het gaat om een verdrag tussen de herdersvorst Abraham enerzijds en Abimelech anderzijds, de koning van de Filistijnen (vgl. Gen. 26:1). Dit verhaal borduurt door op de

geschiedenis van Genesis 20, waarin een eerder conflict tussen beide mannen werd beschreven – een conflict waarvan Sara de inzet was. Dit eindigde in een soort herstelbetaling van de kant van Abimelech. Deze zinspeelde hierop door te spreken over de ‘goedertierenheid’, d.i. de trouw, de loyaliteit die hij reeds aan Abraham had betoond (Gen. 21:23).

De verhouding tussen beide vorsten werd vervolgens formeel vastgelegd in een verbond. Abimelech had zijn trouw bewezen en Abraham moest dit nu ook doen. Dat gebeurde onder eedaflegging bij de waterput die Abraham claimde als zijn eigendom (Gen. 21:23, 31). Later vonden soortgelijke handelingen plaats tussen Izak en Abimelech en zijn legeroverste Pichol. De put van de eed werd toen weer opgegraven (Gen. 26:32-33). Abimelech betekent ‘mijn vader is koning’, en Pichol wil zeggen ‘mond van allen’ (dus zoiets als ‘woordvoerder’). Mogelijk gaat het bij deze namen om bepaalde titels, die van vader op zoon werden overgedragen.

Het verbond met deze heidense vorsten wijst profetisch heen naar de eindtijd, waarin het herstelde Israël zal heersen over de Filistijnen (vgl. Jes. 11:14; Ob: 19). Dan zal er een werkelijk bestendige vrede tussen Israël en de Palestijnen worden gesloten. Het prachtige getuigenis aan het adres van Abraham: ‘God is met u bij alles wat u doet’ (Gen. 21:22), zal dan ten volle worden bewaarheid.

Na de verbondssluiting plantte Abraham in Berseba een tamarisk, een statige boom die veel op een ceder lijkt. En hij riep daar de naam van de HEERE, de eeuwige God, aan (Gen. 21:33). Dit is opnieuw een verwijzing naar het Vrederijk, waarin God als El-Olaam, de eeuwige God, zal worden aanbeden. Aan de heerschappij van de Vredevorst

zal geen einde komen. Zo knielde Abraham als een aanbidder neer bij de put van de eed en bracht hij de Eeuwige de dank die Hem alleen toekomt.

In Genesis 22 is opnieuw sprake van Berseba, ditmaal als de woonplaats van Abraham en Izak (Gen. 22:19). Evenals zij de weg naar de berg Moria samen hadden afgelegd, gingen zij ook samen weer terug naar Berseba, de put van de eed. Dat is wel heel opmerkelijk, omdat wij juist in dit hoofdstuk God horen zweren bij Zichzelf, dat Hij Abraham rijk zou zegenen en dat met (of: in) zijn Nageslacht alle volken van de aarde zouden worden gezegend (Gen. 22:16-18). Met deze heerlijke belofte kon de aartsvader terugkeren naar Berseba, en daar zal hij zeker nog vaak hebben teruggedacht aan deze goddelijke toezegging.

Izak te Berseba

Deze eed gold uiteraard ook Izak, de zoon van de belofte, die Abraham bij gelijkens uit de doden had teruggekregen (Hebr. 11:18-19). De brief aan de Hebreëen bevestigt dit door in het meervoud over de 'erfgenamen van de belofte' te spreken. De eed is het einde van alle tegenspraak, en door die eedzwering wilde God des te nadrukkelijker aan alle erfgenamen van de belofte (inclusief de nieuwtestamentische gelovigen) het onveranderlijke van Zijn raad doen blijken (Hebr. 6:13vv.).

Izak woonde later opnieuw in Berseba. Daar verscheen de HEERE aan hem en bevestigde Hij de rechtsgeldigheid van de belofte die Hij aan Abraham had gedaan. Deze goddelijke openbaring maakte van Izak eveneens een aanbidder. Hij bouwde daar een altaar en riep de naam van de HEERE aan (Gen. 26:23-25).

Izak is een type van Christus als de opgestane en verheerlijkte Mens in de hemel, de Veelgeliefde, de Zoon van de belofte, de Erfgenaam. Hij is de Gezegende van de Heere (vgl. Gen. 26:29). Als christenen zijn wij door het geloof met Hem verenigd en delen wij in al de zegeningen die Hem zijn toegezegd. Het hemelse vaderland is ons deel en wij mogen ervan genieten, ook al zijn wij nu nog pelgrims hier op aarde. Evenals Izak bezitten wij een 'tent', een 'waterput' en een 'altaar' (Gen. 26:25).

Berseba heeft echter ook in dit hoofdstuk een spits naar de eindtijd toe. Christus is als Voorloper nu voor ons de hemel binnengegaan, naar de ordening van Melchizedek Hogepriester geworden in eeuwigheid. Deze 'aanstelling' heeft niet zonder een plechtige eed plaatsgehad. Want de HEERE heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: U bent Priester in eeuwigheid (Ps. 110:4; Hebr. 7:20-21).

Dit eeuwige priesterschap zal Hij bij Zijn wederkomst echter ook tot zegen van Zijn aardse volk Israël uitoefenen, zoals reeds eerder in de geschiedenis van Abram profetisch was aangeduid bij diens overwinning op de koningen van het oosten (Gen. 14:18-20). Dan zullen de volken samen met Israël worden gezegend. Er zal voor altijd vrede zijn. Zelfs de vroegere vijanden zullen komen en een verbond met Gods volk sluiten, zoals Abimelech dat deed met Izak (Gen. 26:26-31). Wat een tijd zal dat zijn!

4. Abraham en Izak op de berg van God

‘En Abraham gaf die plaats de naam: De HEERE zal erin voorzien. Daarom wordt heden ten dage gezegd: Op de berg van de HEERE zal erin voorzien worden.’

Genesis 22:14

Het Lam voor het brandoffer

God zorgt voor ons. Hij voorziet in al onze behoeften, maar bovenal in de belangrijkste behoefte die de mens kent sinds de zondeval: de behoefte aan een plaatsvervangend offer! Abraham heeft iets hiervan begrepen toen hij tegen zijn zoon Izak zei: ‘God zal Zichzelf voorzien van het lam voor het brandoffer, mijn zoon’ (vs. 8).

Alleen God Zelf kan voorzien in het offer dat aan al Zijn heilige eisen voldoet. Het is in de eerste plaats ook bedoeld voor Hemzelf: God voorziet *Zichzelf* van een lam ten brandoffer. Het ware offerlam is dan ook het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.

Het offer van Izak is een beeld van het offer van Christus, het Lam dat door God vóór de grondlegging van de wereld al was uitverkoren

(vgl. Joh. 1:29,36; 1 Petr. 1:19-20; Openb. 5:6vv.). Het Lam van God voorziet niet alleen in de behoeften van de zondaar,

die zelf totaal onbekwaam daartoe was, maar het voldoet ook volkomen aan Gods wensen en verlangens. Ja, Christus heeft door Zijn offer Zijn God en Vader verheerlijkt en grootgemaakt! Hij was het ware Lam voor het brandoffer, dat een liefelijke reuk verspreidde voor de HEERE (Gen. 8:21; Lev. 1:9,13,17; Ef. 5:2).

Niemand minder dan God Zelf kon hierin voorzien; en het al genoemde citaat uit 1 Petrus toont dat Hij reeds hierin had voorzien vóórdat Hij de wereld in het aanzijn had geroepen. De grote Schepper-God is ook de Verlosser. Hoe groot is onze God, dat Hijzelf heeft voorzien in deze fundamentele nood, de behoefte aan een plaatsvervangend offer!

De allereerste hoofdstukken van de Bijbel getuigen reeds hiervan. Adam en Eva ondervonden Gods grote liefde en zorg, toen zij door Hem werden bekleed met kleren, gemaakt van de huiden van offerdieren (Gen. 3:21). God Zelf was dus de eerste Offeraar. Hij bekleedde het eerste mensenpaar met deze kleren om hun naaktheid te bedekken – in symbolische zin ook hun geestelijke naaktheid, hun zondige toestand voor Zijn aangezicht.

Zo werd ook Abrahams blik gericht op een plaatsvervangend offer: ‘Toen sloeg Abraham zijn ogen op en keek om, en zie, achter hem zat een ram (...). Abraham nam die ram en offerde hem als brandoffer in de plaats van zijn zoon’ (vs. 13). Ter herinnering aan Gods liefdevolle voorziening noemde hij die plaats vervolgens: ‘De HEERE zal erin voorzien’ (vs. 14a). Dit is eigenlijk een samengestelde eigenaam van

God, die aangeeft dat wij hier te maken hebben met een bijzondere hoedanigheid, een kenmerk van Zijn wezen (Jahweh-jireh). Het behoort tot Gods heerlijke eigenschappen om zó te handelen en Zelf te voorzien in een lam voor het brandoffer (en later in hét Lam, Zijn eigen veelgeliefde Zoon).

Van eeuwigheid tot eeuwigheid

Die wonderbare naam spreekt van Gods voorzienigheid, en het is ook de eerste van een reeks samengestelde eigennamen, zoals die in het Oude Testament worden geopenbaard.

Deze eerste naam laat dus zien hoe God voorziet in de meest wezenlijke behoefte van de mens, de behoefte aan het offer. Dit is de grondslag waarop Hij Zichzelf ook verder kan openbaren in de vele facetten van Zijn wezen. Hij is eveneens de Heelmeester van de Zijnen (Ex. 15:26), de Banier waaronder zij strijden (Ex. 17:15), en de HEERE die hen heiligt (Lev. 20:8; 21:8). Bovendien is Hij onze Vrede (Richt. 6:24), de Goede Herder (Ps. 23:1), en ‘de HEERE onze gerechtigheid’ (Jer. 23:6; 33:16).

Het sluitstuk van Zijn Zelfopenbaring is dat Hij alle dingen vervult met Zijn heerlijke tegenwoordigheid, want: ‘De HEERE is daar’ (Ezech. 48:35). Hij zal de nieuwe tempel in het Vrederijk vervullen met Zijn zegenrijke aanwezigheid, en bij het aanbreken van de eeuwige toestand zal Hij ten slotte ‘alles in allen’ zijn (1 Kor. 15:28).

Op de berg van de Heere

Vervolgens moeten wij erop letten waar God deze openbaring van Zichzelf gaf als Degene Die voorziet in het lam voor het brandoffer. Dat is namelijk op de berg van de HEERE, zoals vers 14 zegt. God openbaart Zichzelf steeds op de berg, d.i. de plaats waar men zich bevindt op het niveau van Zijn gedachten. God trok Abraham als het ware op in Zijn nabijheid. Het contrast zien wij in het leven van Lot, die de voorkeur gaf aan de vlakte van de Jordaan (Gen. 13).

Zo ging het later ook met de discipelen van de Heere Jezus, die vaak alleen met Hem op de berg waren en goddelijk onderwijs ontvingen uit Zijn mond. Op de heilige berg kregen zij Zijn heerlijkheid te zien en waren zij ooggetuigen van Zijn majesteit (2 Petr. 1:16-18).

Hier in Genesis 22 wordt de berg waar God voorzag in het lam voor het brandoffer 'de berg van de HEERE' genoemd. Deze uitdrukking komt vaak voor in het boek Exodus en staat steeds in verbinding met Gods openbaring aan Zijn volk Israël op de berg Sinaï. Dat begint al in de eerste hoofdstukken.

Mozes leidde de kudde van zijn schoonvader tot aan de berg van God, en zo zou hij later het volk Israël door de woestijn tot aan deze berg leiden (Ex. 3:1; 18:5; 24:13). De berg van de HEERE is dus de plaats waar Hij woont en Zichzelf bekendmaakt aan Zijn volk, dat Hij heeft verlost uit de slavernij van Egypte en tot Zijn eigendom heeft gemaakt. Wij staan hier om zo te zeggen op heilige grond, en moeten zoals Mozes de schoenen van onze voeten doen. Zo moesten

ook de Israëlieten zich heiligen, in het bijzonder de priesters, om tot God te kunnen naderen aan de voet van de Sinaï (Ex. 19:10vv.).

Maar niet alleen de Sinaï krijgt deze benaming. Ze geldt evenzeer voor de berg Sion resp. de tempelberg, wanneer de ark van het verbond – het teken van Gods tegenwoordigheid te midden van Zijn volk – daar een rustplaats heeft gekregen (zie Ps. 15, 24 en 48). Wat de tempelberg betreft is dit heel treffend, want er loopt duidelijk een lijn van Genesis 22 naar 1 Kronieken 21-22 en 2 Kronieken 3. Abraham ging naar het land Moria om daar zijn zoon te offeren op een van de bergen die God hem aanwees, terwijl koning David zijn brandofferaltair bouwde op een dorsvloer op de berg Moria. Op die plaats was er namelijk verzoening tot stand gekomen voor het volk, en dat zou voortaan de plaats zijn van het brandofferaltair voor Israël. De grondslag van de verzoening stelde God in staat woning te maken te midden van een zondig volk.

De berg Moria, de plaats waar Abraham zijn zoon als offer bracht, en de plaats van het brandofferaltair voor Israël: deze bergen wezen heen naar de heuvel Golgotha, waar God Zijn eigen Zoon niet spaarde, maar Hem voor ons allen overgaf in de dood (Rom. 8:32). Zodoende is er nu in de genadetijd een rechtvaardige grondslag gelegd voor de bouw van een heilige tempel in de Geest, de gemeente van de levende God, die Gods eeuwige woonplaats zal zijn (Ef. 2:18-22).

5. Rebekka, de bruid bij de bron

‘Zij daalde af naar de bron, vulde haar kruik, en klom weer naar boven. Toen liep de dienaar snel naar haar toe en vroeg: Laat mij toch wat water uit uw kruik drinken. Zij zei: Drink, mijn heer; en zij haastte zich en liet haar kruik op haar hand glijden en gaf hem te drinken’.

Genesis 24:10vv.

De werving van de bruidsgemeente

Aan het verhaal van Izaks huwelijk met Rebekka kunnen allerlei lessen worden ontleend, zowel in praktische als in typologische zin. Wat ik hier speciaal wil beklemtonen, is de band tussen de bruid en de bron. Wij vinden dat tweemaal in dit hoofdstuk. De dienaar van Abraham vond Rebekka bij de bron buiten Haran, waaruit zij water putte voor de dienaar van Abraham en al zijn kamelen. En aan het eind van Genesis 24 ontmoet zij haar aanstaande man niet ver van de bron Lachai-Roï, waar Izak woonde.

Deze voorvallen zijn allereerst van praktische waarde. Het is goed wanneer gelovigen elkaar zien en ontmoeten bij de bron waaruit wij allemaal mogen putten, het levende Woord van God. Als wij

nadenken over de bruid bij de bron, dan ligt de typologische les voor ons als gelovigen die behoren tot Christus' bruidsgemeente, ook voor de hand.

Christus is het Lam van God en Hij heeft ons gekocht met de prijs van Zijn leven. Hij is voor ons gestorven en opgestaan. En God heeft Hem opgewekt uit de doden, evenals Abraham zijn zoon bij gelijkenis ook uit de dood heeft teruggekregen (vgl. Hebr. 11:17-19). De werving van de bruid volgt op het offer van de Zoon (Gen. 22), en de terzijdestelling van het volk waaruit Hij is voortgekomen wat het vlees betreft (Gen. 23). Israël is tijdelijk Lo-Ammi.

De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven (Joh. 3:35). Hij is de Erfgenaam van alle dingen, evenals Abraham aan Izak alles gegeven had wat hij bezat. Maar Christus bezit die hoge positie, die universele heerlijkheid, niet alleen. Het is Gods raadsbesluit geweest een bruid aan Zijn zijde te plaatsen, om haar in Zijn heerlijkheid te doen delen. Zij draagt een bijzondere naam. Zij is namelijk 'de vrouw van het Lam' (Openb. 21:9). Zij is verbonden met Hem, Die dood was maar nu leeft tot in alle eeuwigheid. Volgens het laatste Bijbelboek is het Lam het Middelpunt van al Gods wegen en raadsbesluiten. Zoals Adam en Eva gesteld waren om over de eerste schepping te regeren, zo zullen de laatste Adam en Zijn bruid regeren over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

Het verlangen van de Geest en de bruid

De bruidswerving, de vorming en de toerusting van de gemeente: het vindt allemaal plaats door het werk van de Heilige Geest. Hij is door God de Vader naar de aarde gezonden om een bruid te zoeken voor de Zoon van Zijn liefde. De knecht van Abraham treedt in Genesis 24 zelf niet op de voorgrond, zijn naam wordt zelfs niet genoemd; dat gebeurt wel in Genesis 15:2. Hij handelt alleen uit naam van Abraham en Izak.

Zo is het ook met de Heilige Geest, Die optreedt namens de Vader en de Zoon en geen eer voor Zichzelf vraagt. Het Nieuwe Testament verschaft ons dan ook géén voorbeelden van het bidden en zingen tot de Geest. De Geest brengt nu in deze wereld de bruidsgemeente

bijeen en maakt haar geschikt voor de Mens in de hemel, onze Heer Jezus Christus. Maar waar kan Hij de bruid vinden? Waar is de Heilige Geest op aarde aan het werk en zoekt Hij 'de vrouw van het Lam', de gemeente die beantwoordt aan de wensen van Zijn hart?

Het antwoord is eenvoudig. Evenals Rebekka is de bruid van de Zoon te vinden 'bij de bron'. Om het levende water van het Woord van God is zij bijeengekomen. Wij drinken als gelovigen immers uit de heldere bron van Gods Woord, dat levend en krachtig is en dat ons reinigt, verfrist en verkwikt (Joh. 13:10; Ef. 5:26). Bovendien zijn wij met Gods Geest gedrenkt (1 Kor. 10:4; 12:13). Het bronwater heeft dus een tweeledige betekenis. Het spreekt van het reine water van het Woord, maar ook van de levendmakende werking van de

Heilige Geest. Die dubbele betekenis hoeft ons niet te verbazen. Het is immers een belangrijk beginsel dat Woord en Geest niet te scheiden zijn. De Geest werkt door middel van het Woord, en het Woord wordt levend gemaakt door de werking van de Geest.

Zo leest het levende water dat Christus schenkt onze innerlijke dorst, dat wil zeggen het verlangen naar God, naar vrede, naar vergeving, naar eeuwig leven (vgl. Joh. 4:14). Het water dat Hij geeft, wordt in ons een fontein van water dat springt tot in het eeuwige leven. Maar het voorziet niet alleen in onze eigen behoeften. Het levende water vloeit ook uit ons binnenste om de dorst van anderen te lessen. De stromen van levend water bevochtigen om zo te zeggen de dorstige grond om ons heen (Joh. 7:37-39). Wie dorst heeft, mag komen. Laat hij die wil, het levenswater nemen om niet (Openb. 22:17).

Dit belangrijke vers in het laatste hoofdstuk van de Bijbel laat ons eerst zien hoe de Geest en de bruid samen verlangend uitzien naar Christus' wederkomst. De Geest én de bruid zeggen: Kom! De bruidsgemeente verlangt naar de komst van haar Bruidegom, Die als de blinkende Morgenster het einde van de nacht aankondigt. Het is Gods Geest die haar deze dingen betuigt.

Maar het is natuurlijk niet goed als de gemeente geen oog heeft voor de dorstige mensen rondom ons. De stromen van levend water moeten ook anderen bereiken. Zolang de Heere Jezus niet is teruggekomen, wordt het dorstlessende Evangelie aan allen aangeboden. Het is de 'bruid' die dit doet: zij put het levende water en geeft het door aan anderen. Dit gebeurt gratis, het Evangelie is kosteloos. Wie dorst heeft, mag komen; en wie wil, laat hij het levenswater nemen om niet.

Genesis 24 is een mooie oudtestamentische illustratie hiervan. De bruid bij de bron is bereid het bronwater met anderen te delen. Zij denkt niet alleen aan zichzelf, maar voorziet ook in de dorst van de vreemdeling die aan haar vraagt: 'Laat mij toch wat water drinken uit uw kruik' (vs. 17). Rebekka was heel bereidwillig in dit opzicht. Zij wilde het zware werk doen dat de knecht van Abraham al biddend van haar verwachtte. Zij was tot dienst bereid, en daardoor bleek zij uit het goede hout gesneden te zijn.

Natuurlijk worden er in dit hoofdstuk nog meer goede dingen van haar genoemd, en vinden wij impliciet dus nog meer kenmerken van de bruid van Christus. Maar dit is wel het eerste dat ons hier wordt voorgehouden: de bereidheid om te dienen en de dorst van anderen te stillen.

De praktische voorbereiding van de bruid

Er zijn nog enkele andere goede eigenschappen van Rebekka te noemen, een paar bijzonderheden die in verband met de bruidswerving in het oog springen:

1. Er is een familierelatie met de bruidegom (vs. 4, 15, 24, 27, 47-48);
2. De bruid wordt versierd met de rijkdommen van de bruidegom (vs. 22, 30, 53);

3. Zij is bereid de knecht te volgen naar het land Kanaän (vs. 3-9; 37-41; 54-61);
4. Zij bedekt zich met de sluier als een teken van totale toewijding aan de bruidegom (vs. 64-65).

Deze dingen hebben stuk voor stuk een belangrijke geestelijke betekenis in verband met de voorbereiding van Christus' bruidsgemeente. Er is verwantschap met Hem, doordat wij het Woord van God horen en doen en uit God geboren zijn (Luk. 8:21; Joh. 1:12-13). Er mag geen twijfel bestaan over onze relatie met Hem; die moet duidelijk kunnen worden vastgesteld.

Vervolgens zien wij dat de bruid getrokken wordt uit de tegenwoordige boze wereld (vgl. Gal. 1:4). De Geest brengt in de huidige bedeling van de genade een bruidsgemeente bijeen voor de Zoon. De gemeente wordt door de Geest als het ware bij de hand genomen om met haar hemelse Bruidegom verenigd te worden. Met beslistheid keert zij de wereld de rug toe en gaat uit, de Bruidegom tegemoet (Matt. 25:1,6; Openb. 18:4).

Het is geen arme en berooide bruidsgemeente die op weg gaat naar het Beloofde Land. De rijkdommen van de Zoon worden ons nu reeds geschonken en wij mogen ons daarmee versieren. De kostbare bezittingen van Christus zijn ons wettige deel. Het is juist het werk van de Heilige Geest, de Trooster, om die schatten te nemen en ze ons te tonen (Joh. 16:13-15). Zo legt Christus Zijn heerlijkheid op ons en worden wij Zijn eigendom. Daarvan spreekt met name het voorhoofdsiersel (vs. 22,30,47 SV).

Het goud waarmee de bruid wordt versierd, is een beeld van de goddelijke gerechtigheid en heerlijkheid (Ps. 45:10). Het zilver symboliseert de verzoening, de losprijs die moest worden betaald (Ex. 30:11-16; 38:25-26; 1 Petr. 1:18-19). De kleding die haar wordt geschonken, herinnert aan het lofgewaad, de klederen van het heil, de mantel van de gerechtigheid (Jes. 61:3, 10). Het zijn de feestkleren waarmee God Zelf ons bekleedt (Zach. 3:4-5).

Zo neemt de Geest de bruidsgemeente mee en gaat op weg (vgl. Gen. 24:61). Onder Zijn leiding wordt zij Christus tegemoet gevoerd. Dat is de taak van de Geest als onze Helper. Op die manier leren wij de Heere Jezus steeds beter kennen. Door het onderwijs van de Trooster krijgen wij zicht op de heerlijkheid van Christus. Op al onze vragen is er antwoord vanuit Gods Woord. De Heilige Geest leidt ons voort en bereidt ons voor op de ontmoeting met de Heer der heerlijkheid, de Mens in de hemel.

Wie is die Man?

De ontmoeting tussen Izak en Rebekka vond plaats in het Zuiderland, d.i. de Negev-woestijn, niet ver van de put Lachai-Roï. Op de vraag van Rebekka: ‘Wie is die man die ons in het veld tegemoet komt lopen?’, gaf de knecht direct te kennen: ‘Dat is mijn heer’. Daarop nam Rebekka haar sluier en bedekte zich (Gen. 24:62-65).

De les voor ons is dat wij onder de leiding van de Heilige Geest onze Heer ontmoeten ‘bij de bron’. Als de Geest ons Zijn heerlijkheid

toont vanuit het Woord, vindt er een 'ontmoeting' plaats waarbij wij ons voor Hem neerbuigen en ons geheel en al aan Hem toewijden. Dat gebeurt reeds tijdens ons leven hier op aarde, doordat wij Hem leren zien met het oog van het geloof. Wij realiseren ons dan dat wij Zijn eigendom zijn en dat wij voortaan alleen voor deze Man mogen leven (vgl. Rom. 7:4). Het bedekken met de sluier brengt dit op symbolische wijze tot uitdrukking.

De daadwerkelijke ontmoeting tussen Christus en de gemeente vindt echter pas plaats aan het einde van deze bedeling. De Geest en de bruid worden dan weggenomen van de aarde. Wij zullen straks van de aarde worden weggerukt, 'de Heer tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Heer zijn' (1 Thess. 4:15-18). Maar dat is niet het onderwijs van Genesis 24. Het gaat bij de beelden van het Oude Testament steeds om de praktische kant van ons geestelijk leven. Wij 'ontmoeten' de Heer op de plaats waar Hij ons samenbrengt rondom Hemzelf, waar Zijn Woord centraal staat. Dat bewerkt het verlangen om ons zonder enige reserve aan Hem toe te wijden. Het resultaat daarvan is een leven in Zijn dienst.

6. Izak, vruchtbaar in het beloofde land

‘Toen brak hij vandaar op en groef een andere put en daarover kregen zij geen onenigheid. Daarom gaf hij hem de naam Rehoboth, want, zei hij, nu heeft de HEERE ruimte voor ons gemaakt en zullen wij vruchtbaar zijn in dit land’.

Genesis 26:12-22

Leven als vreemdeling in het beloofde land

De geschiedenis van Izak speelde zich uitsluitend in het land Kanaän af – wanneer wij tenminste het Zuiderland (de Negev) en de kuststrook hierbij rekenen. Dat is een bijzonderheid die de aandacht trekt, want in het leven van de overige aartsvaders was dat anders.

In Genesis 24 zien wij dat Izak het land niet mocht verlaten van zijn vader. Iemand anders moest naar Haran gaan en daar een vrouw voor hem zoeken (Gen. 24:5-9). In Genesis 26 kreeg hij een waarschuwing van de Heere Zelf om in het land te blijven en daar als vreemdeling te verblijven. Hij mocht niet naar Egypte trekken, zoals zijn vader Abram dit had gedaan (Gen. 12:10-20; 26:2-6).

Izak bleef dan ook in Gerar, een plaats die mogelijk ten zuiden van Gaza kan worden gelokaliseerd. Later trok hij op verzoek van Abimelech, de koning van de Filistijnen, oostwaarts en vestigde zich in het naburige beekdal (Gen. 26:16-17; 26-27).

Dit gegeven, dat Izak het beloofde land niet heeft verlaten, is niet zonder betekenis voor ons. Wij kunnen als christenen belangrijke geestelijke lessen hieruit leren. Izak is een type van Christus als de geliefde Zoon van de Vader. Hij wilde Zijn leven als offer geven en is als de Opgestane nu de Erfgenaam van alle dingen is (Hebr. 11:17-19). Hij bezit alle macht in hemel en op aarde. Het land Kanaän is een beeld van de hemelse gewesten, waarin God ons in Christus mede een plaats heeft gegeven. De brief aan de Efeziërs bevestigt deze parallel (Ef. 1:3,20; 2:6; 3:10; 6:12).

Er zijn naar aanleiding hiervan twee leerstellige toepassingen te maken: de eerste houdt verband met Christus Zelf als de Zoon, de Veelgeliefde, de Erfgenaam; de tweede met onszelf als het nageslacht van Abraham, de kinderen van de belofte (Gal. 3:29; 4:28).

Het gaat om het volgende: Izak is een type van Christus als de verheerlijkte Heer in de hemel; wij zien Hem daar nu met het oog van het geloof. Hij keert in deze bedeling niet terug naar de aarde om Zelf een bruid te zoeken, de bruidsgemeente te verwerven; dat is het werk van de Heilige Geest. Christus verlaat Zijn plaats in de hemel niet, hoewel Hij nu reeds Erfgenaam is van alle dingen. Als de hemelse Mens wacht Hij aan Gods rechterhand, totdat alle dingen onder Zijn voeten worden onderworpen worden (Ps. 8:5-7; 110:1 en citaten in het N.T.).

Als christenen zijn wij door het geloof met deze hemelse Christus verenigd. In Hem zijn wij ook gezegend met allerlei geestelijke zegening in de hemelse gewesten (Ef. 1:3vv.). Evenals Izak is Hij de Gezegende van de Heere (Gen. 26:29), en wij zijn ín Hem en dóór Hem rijk gezegend. Daarom zijn wij nu al hemelse mensen, burgers van een rijk in de hemelen (Fil. 3:20). Maar wij beleven dit hemelse burgerschap in de omstandigheden van het leven hier op aarde! In dit opzicht lijken wij op de aartsvaders. Evenals zij zijn wij pelgrims met een ‘altaar’, een ‘tent’ en een ‘waterput’ (vgl. Gen. 26:25). Wij zijn vreemdelingen en bijwoners (Hebr. 11:13; 1 Petr. 2:11), zoals Izak ook als vreemdeling leefde in het land van de Filistijnen.

Daarom is het leven van de aartsvaders zo leerzaam voor ons als christenen, die enerzijds niets hebben en anderzijds toch alles bezitten (vgl. 2 Kor. 6:10). Abraham, Izak en Jakob woonden in tenten in het land van de belofte, als in een vreemd land (Hebr. 11:9). Zij bezaten Gods beloften, zij waren rijk gezegend. In principe waren zij de erfgenamen van het beloofde land. Toch trokken zij als pelgrims rond in Kanaän, want zij hadden het land niet in eigendom.

Zo is dat ook met ons. Wij zijn erfgenamen van een hemels vaderland, een beter land dan het aardse Kanaän. Al onze rijkdommen, onze schatten, onze zegeningen zijn daar te vinden. Wij zijn rijk gezegende mensen. In elk opzicht zijn wij rijk geworden in Christus (1 Kor. 1:5). Vergelijk in dit verband wat van Izak zelf wordt gezegd in Genesis: ‘De man kreeg aanzien, ja, gaandeweg meer aanzien, totdat hij zeer aanzienlijk geworden was’ (Gen. 26:13). Door de kracht van de Heilige Geest nemen wij die rijkdommen ook in bezit en genieten wij van onze zegeningen in de hemelse gewesten. Maar wij bezitten

dit erfdeel door het geloof, terwijl wij hier op aarde als vreemdelingen en bijwoners onze weg gaan. Hemelse zegeningen behoren ons toe, maar wij wandelen in geloof, niet in aanschouwen. Wij weten dat wij in deze tijd, wat onze aardse omstandigheden betreft, nog ver van de Heer leven (2 Kor. 5:6).

Dat is ook de sleutel tot een goed begrip van veel passages in het Nieuwe Testament, met name in de brief aan de Efeziërs. Wij zijn hemelse mensen met een hemels erfdeel, maar wij bezitten dat als pelgrims. Wij vertegenwoordigen namelijk onze hemelse Heer op het toneel waar Hij is verworpen. Wij vertonen Zijn beeld in een wereld die Hem naar het kruis heeft verwezen. Straks zullen wij met Hem in heerlijkheid verschijnen, maar nu openbaren wij reeds het leven van Christus hier op aarde. De kenmerken van de nieuwe mens worden in ons zichtbaar gemaakt door de kracht van de Heilige Geest, die in ons woont.

Zaaien en oogsten in het beloofde land

Toen de Israëlieten het land Kanaän binnentrokken, hield het manna op en aten zij van de opbrengst van het land (Joz. 5:12). Het land voorzag in al hun behoeften; voortaan aten zij van wat het land Kanaän opleverde. Hier in Genesis lezen wij dat Izak zaaide en oogstte in het land. Het beloofde land voorzag ruimschoots in al zijn behoeften, want hij oogstte in dat jaar honderdvoudig (Gen. 26:12).

Het was een bijzonder rijke oogst die hij binnenhaalde, zeker als wij in aanmerking nemen dat het geen erg vruchtbaar gebied was waar hij als vreemdeling verbleef. Maar het geheim van de zegen lag eenvoudig in de Heere: Hij zegende hem. Als christenen zijn wij ook rijk gezegend, en wel met álle geestelijke zegening in de hemelse gewesten in Christus. Een 'honderdvoudige oogst' staat ons ter beschikking. Wij mogen om zo te zeggen ook 'zaaien en oogsten' in dit hemelse land. De opbrengst van het Beloofde Land zal ons beslist niet teleurstellen.

De Galatenbrief gebruikt de beeldspraak van het zaaien en oogsten voor het leven door de Geest (Gal. 6:8). In de gelijkenis van de zaaier lezen wij ook over een honderdvoudige oogst. Het zaad dat in de goede aarde viel, gaf vrucht, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig (Matt. 13:8). De honderdvoudige vrucht is de hoogste opbrengst die maar mogelijk is. Zo is het ook met de gelovige die het Woord van God hoort en verstaat. Hij is in de goede aarde gezaaid en mag voor God vrucht dragen, deels zelfs honderdvoudig. Zo iemand zaait op de akker van de Geest en oogst daar de heerlijke en rijke vrucht van het eeuwige leven (Gal. 5:22; 6:8-9).

Er is in dit verband ook een profetische toepassing te maken, want het land Kanaän zal in het Vrederijk opnieuw rijke vrucht dragen. De HEERE zal Zich over het overblijfsel van Zijn volk ontfermen. Hij zal de hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren, en de aarde zal het koren, de nieuwe wijn en de olie verhoren, en die zullen Jizreël verhoren (Hos. 2:20-22).

De dorsvloeren zullen vol koren zijn en de perskuipen van nieuwe wijn en olie overstromen (Joël 2:24). Israël zal volop en tot

verzadiging eten. God zal een keer brengen in het lot van Zijn volk. De dagen zullen komen dat de ploeger de maaier zal ontmoeten en de druiventreder de zaaier; dan zullen de bergen druipen van jonge wijn en al de heuvels ervan doordrenkt worden. God zal Zijn volk planten in hun grond en zij zullen niet meer worden weggerukt uit het land dat Hij hun heeft gegeven (Am. 9:13-15).

Waterputten in het beloofde land

Wanneer wij nu teruggaan naar de geschiedenis van Izak, dan zien wij hier nog een ander belangrijk kenmerk van zijn verblijf als vreemdeling in het land van de Filistijnen, namelijk het bezit van een aantal waterputten. De bron bij Berseba, de put van de eed, zou zelfs kunnen worden opgevat als de zevende die de knechten van Izak hadden gegraven (Gen. 26:32-33).

Zoals gezegd worden er in Genesis 26:25 drie belangrijke kenmerken van het pelgrimsleven aangeduid: Izak bezat in Berseba een altaar, een tent en een put. Hij was een aanbidder: hij had een 'altaar'. Hij was op reis naar een beter, dat is een hemels vaderland: daarom was hij een vreemdeling, een 'tentbewoner'. Maar hij vond ook telkens 'waterputten': zo kon hij onderweg als verlost met vreugde water scheppen uit de bronnen van het heil (vgl. Jes. 12:3).

De putten die Izak groef, dateerden al uit de tijd van zijn vader. Zij waren door de Filistijnen na Abrahams dood dichtgestopt en gevuld

met aarde (Gen. 26:15). Zij zijn een beeld van naambelijders die aardse dingen bedenken. 'Zij zijn aardsgezind' (Fil. 3:19). Zij stellen hun vertrouwen op het vlees. De Filistijnen golden als de vijanden van de Israëlieten. Zo staan vlees en Geest ook nu nog tegenover elkaar.

Izak groef de putten van zijn vader weer op en noemde ze met dezelfde namen waarmee zijn vader ze genoemd had (Gen. 26:18).

Dat was geen traditionalisme, maar een terugkeer naar wat hij van het begin had gehad, dankzij de inspanningen van zijn vader en diens knechten. Zo vinden wij nog steeds dezelfde eeuwenoude schatten in Gods Woord, bronnen van levend water, die Gods volk 'vanaf het begin' heeft gehad (zie voor deze term de brieven van Johannes).

Er waren ook enkele bronnen waarover hij onenigheid had met de Filistijnen. De twisten van de herders van Izak met de herders van Gerar zijn te vergelijken met de conflicten tussen de apostelen, de ware herders van Gods volk, en de valse leraars (ook al hebben ze een vroom gezicht). Deze conflicten en gevaren bedreigden de kudde van God reeds tijdens van het ontstaan van het Nieuwe Testament (Hand. 20:29-30; Rom. 16:17; 1 Kor. 15:12; Gal. 1:6-9; Fil. 3:2; Kol. 2:4vv.; 1 Tim. 1:3-7; 4:1-5; 2 Tim. 2:14vv.; 3:1-9).

De knechten van Izak groeven in het dal en vonden daar een put met opborrelend of 'levend water' (Gen. 26:19). Dat is het water dat het meest op prijs gesteld wordt: het bewegende, frisse water van opborrelende bronnen en beken (zie ook Hoogl. 4:15). Dezelfde uitdrukking 'levend water' vinden wij terug in het Nieuwe Testament, in het gesprek van de Heer Jezus met de Samaritaanse vrouw en in

Zijn aankondiging van de komst van de Geest op de laatste, de grote dag van het Loofhuttenfeest (Joh. 4:10vv.; 7:37-39). De stromen van levend water zijn een beeld van de levendmakende werking van Gods Geest.

De Filistijnen – de naambelijders, valse leraars – kunnen geen rechten hierop laten gelden. Zij hebben geen weet van de vernieuwende en levendmakende werking van de Geest. Esek (dat betekent ‘twist’), en Sitna (dat is ‘tegenstand, beschuldiging’), gaan vooraf aan een andere put waarover zij niet twistten. Die gaf Izak de naam Rehoboth (dat betekent ‘ruimte’). En hij zei: ‘Nu heeft de HEERE ruimte voor ons gemaakt en zullen wij vruchtbaar zijn in dit land’ (Gen. 26:22).

Zo resulteren de conflicten uiteindelijk in ruimte en vruchtbaarheid in het beloofde land. Dat zal ook voor ons het gevolg zijn, als wij standvastig zijn in de geestelijke strijd en blijven graven in het land dat ons is toegezegd.

Wij zullen daar dan zowel de hoog- als de laaggelegen bronnen vinden (vgl. Richt. 1:15). Dit zal ons in staat stellen te leven in de ruimte van de Geest (niet die van het vlees), en vrucht te dragen tot eer van de Heer.

7. Jakob en Rachel

‘En het gebeurde, toen Jakob Rachel, de dochter van Laban, de broer van zijn moeder, en het kleinvee van Laban, de broer van zijn moeder zag, dat Jakob naar voren liep, de steen van de opening van de put rolde en het kleinvee van Laban, de broer van zijn moeder, te drinken gaf. Jakob kuste Rachel en begon luid te huilen.’

Genesis 29:10-11

De goede herder en zijn bruid

Een onverwachte ontmoeting bij een waterbron: dat is de kern van deze minder bekende geschiedenis uit het leven van de aartsvaders. Het was echter een ontmoeting die diep ingreep in het leven van de man en de vrouw die hier elkaar voor het eerst leerden kennen. Het zou hun leven een nieuwe wending geven.

Deze geschiedenis vertoont parallellen met Genesis 24, maar ook met Exodus 2. Evenals destijds Eliëzer, de knecht van Abraham, had gedaan, had ook Jakob zich op weg begeven naar Haran, dat in Noord-Mesopotamië lag (Gen. 24:10; 27:44; 28:10). Daar woonden de verwanten van de aartsvaders (Gen. 11:31-32; 12:4; 22:20-23).

Zoals Abraham voor zijn zoon Izak geen vrouw uit de dochters van de Kanaänieten wilde nemen, zo wensten Izak en Rebekka voor hun zoon Jakob geen vrouw uit de dochters van Kanaän (Gen. 27:46-28:2). De bruid werd in beide gevallen gezocht binnen de familiekring. In beide verhalen vond de ontmoeting plaats bij de waterbron. In Genesis 24 ontmoette de afgezant van de familie de aanstaande bruid buiten de stad bij een waterput, in Genesis 29 ontmoette Jakob persoonlijk zijn toekomstige vrouw bij een put in het veld in de nabijheid van Haran (Gen. 29:4-5).

Jakob handelde in dit hoofdstuk als de redder in de nood. Zodra hij Rachel zag en het kleinvee dat zij hoedde, trad hij toe, wentelde de steen van de opening van de put en gaf het vee van Laban, de broer van zijn moeder, te drinken (Gen. 29:10). Hij was de sterke held, de bevrijder die de moeilijkheden overwon en de hinderpalen uit de weg ruimde. Zo kwam hij zijn familieleden te hulp en voorzag in hun behoeften. Hier zien wij een duidelijke parallel met Exodus 2. Mozes kwam in een soortgelijke situatie enkele herderinnen te hulp en gaf persoonlijk de kudde van zijn toekomstige schoonvader te drinken. Mozes, die later zijn eigen volk Israël zou bevrijden uit de slavernij van Egypte, 'redde' als een vreemdeling in een vreemd land eerst de bruid die hem daar zou worden geschonken.

Het is wellicht onnodig te zeggen dat zowel Jakob als Mozes in dit opzicht treffende beelden zijn van de Heer Jezus Christus, de machtige Held, de sterke Bevrijder. Hij is de grote Verlosser. Hij redt ons uit alle nood en dood en voorziet in al onze behoeften. Waar kunnen wij Hem ontmoeten? Bij de waterbron, waar Hij Zélf de schapen voorziet van levenswater, helder en zuiver.

Wij hebben een machtige Heiland

Jakob had een lange reis ondernomen om zijn verwanten te ontmoeten, die hij niet persoonlijk kende. Toen hij bij Haran kwam, zag hij een put in het veld en drie kudde kleinvee die daarbij gelegd waren. Hij hoorde dat de dochter van zijn oom er ook aankwam met de schapen van haar vader. Het verbaasde Jakob dat de herders de steen niet van de opening van de put rolden,

om het vee te drinken te geven en dan weer te gaan weiden. Maar de mannen zeiden dat ze dat niet konden. De steen was te groot en moest met vereende krachten worden verwijderd. Die wachtende mensen laten ons in zien hoe de mensheid uitziet naar de tijd van universele zegen, die in het komende Vrederijk gestalte zal krijgen.

Maar toen Rachel dichterbij kwam en Jakob haar zag, en het kleinvee van Laban, de broer van zijn moeder, kwam hij naar voren en toonde zijn buitengewone kracht door helemaal alleen de steen van de opening van de put te wentelen en het vee van Laban te drinken te geven. Hier zien wij tot welke dingen de kracht van het geloof en de kracht van de liefde in staat zijn. Deze verborgen energie verzet bergen. Ze ruimt grote hindernissen uit de weg en doet onverwachte zegen stromen.

Dit gebeurde allemaal vóóordat de eigenlijke tijd daartoe was aangebroken. En het is een beeld van wat er nu gebeurt in de huidige bedeling van Gods genade, nog vóór de tijd van de herstelling van alle dingen (Hand. 3:21). De Heer Jezus heeft de grote kracht van Zijn

liefde jegens ons bewezen door Zichzelf geheel en al te geven en op te offeren. Zo kwam Hij Zijn ‘verwanten’, het nageslacht van Abraham, te hulp (Hebr. 2:14-18). Zo overwon Hij de duivel, de dood en de zonde. Hij deed dat in Zijn wonderbare opstandingskracht; want door Zijn opstanding uit de doden is Hij verklaard Gods Zoon te zijn in kracht (Rom. 1:4).

Christus heeft Zijn opstandingskracht jegens ons bewezen door ons, hoewel wij zwak en krachteloos waren, ja, zelfs dood door onze overtredingen, met Hem te doen opstaan tot een nieuw leven (Rom. 5:6; Ef. 2:5-6). Hij deed wat niemand anders kon doen. De sterke Held, de machtige Heiland, overwon dood en graf. De dood kon Hem niet vasthouden, de steen kon Hem niet tegenhouden. Hij wentelde die Zelf weg om zo te zeggen, hoewel het een engel was die Hij daarvoor gebruikte (Matt. 28:2). Het is zeker niet toevallig dat er in het verslag van Jezus’ opstanding uit de doden ook wordt gesproken over een zeer grote steen, die de vrouwen niet konden afwentelen (Mark. 16:3-4).

Jakob wentelde de steen van de opening van de put en vervolgens gaf hij de kudde te drinken – een ander beeld van de gemeente (Joh. 10; 1 Petr. 5). Zoals wij reeds zagen, is het Christus’ dood die ons het leven schenkt. Uit het geopende graf, uit Zijn dood en opstanding, vloeit een ‘stroom’ van leven en zegen. De gemeente van God deelt hierin, voordat de tijd van universele zegen aanbreekt voor Israël en voor de wereld. De gemeente is zodoende op bijzondere wijze gezegend. Zij is de éne kudde die door de sterke Verlosser, de grote Herder van Zijn schapen, te drinken krijgt van het ‘levende water’.

Als de goede Herder heeft Christus Zijn leven voor ons ingezet (Joh. 10:11). Als de Opgestane is Hij de grote Herder van de schapen (Hebr. 13:20). Als zodanig geeft Hij ons nu te drinken van Zijn Geest (1 Kor. 12:13). Tevens gaat Hij ons voor als de Leidsman en Voleinder van het geloof (Hebr. 12:2). Hij is de ware Jakob, de Verlosser, de meerdere Mozes.

Christus is allereerst de Dienaar van 'de besnijdenis'

Wij moeten hierbij overigens wel aantekenen dat het doel van Christus' komst in het vlees in de eerste plaats Israël betrof. Hij kwam voor Zijn verwanten naar het vlees, Zijn eigen volk. Hij zocht 'het Zijne' (Joh. 1:11), en ontfermde Zich over 'het nageslacht van Abraham' (Hebr. 2:16). Zo zien wij in deze geschiedenis dat Jakob optrad als de bloedverwant van Rachel (die een type van Israël is). Jakob had Rachel lief en ter wille van haar wilde hij zeven jaren dienen (Gen. 29:18).

Het Nieuwe Testament bevestigt deze gedachte. Paulus legt uit dat Christus allereerst de Dienaar van de besnedenen (of: de besnijdenis) is geweest (Rom. 15:8). Hij heeft een volmaakt dienstwerk verricht ter wille van Gods uitverkoren volk. Wij zijn als gelovigen uit de volken pas in tweede instantie op het toneel verschenen. Dat was louter een zaak van Gods ontferming; het was Zijn gunst jegens degenen die veraf waren (Rom. 15:9; Ef. 2:12-13).

Dat de dingen na Christus' komst in het vlees anders gegaan zijn, heeft te maken met Israëls verwerping van de Messias. Daardoor is het heil direct tot de volken gekomen. Zo is Lea, de niet-beminde, een beeld van de bruidsgemeente uit de volken. Israël als natie zal later worden gezegend, zoals Rachel ook pas later aan Jakob tot vrouw werd gegeven.

Het is echter heel treffend om te zien hoe Jakob bewogen werd door zijn liefde voor Rachel, hoe die liefde hem in actie deed komen (Gen. 29:10), hem ontroerde (vs. 11), en hem aanzette tot dienstbaarheid (vs. 18-20). In dit opzicht is hij ook in praktisch opzicht een geweldig voorbeeld voor christenmannen, die ertoe worden opgeroepen hun eigen vrouwen lief te hebben als zichzelf (Ef. 5:25vv.).

8. Jozef, een vruchtboom aan een bron

‘En het gebeurde, toen Jozef bij zijn broers was gekomen, dat zij Jozef zijn gewaad uittrokken, het veelkleurige gewaad dat hij droeg, en zij namen hem en gooiden hem in de put’.

Genesis 37:12vv.

De Jakobsbron

Merkwaardig genoeg is er in de biografieën van Jakob en Jozef geen sprake van het graven van waterputten, terwijl dat in het leven van Abraham en Izak ruimschoots het geval is. In het geval van Jozef kunnen wij ons dat nog wel voorstellen, omdat hij als jongeman naar Egypte werd verkocht, zodat zijn leven al vroeg een ingrijpende wending nam. Maar bij een herdersvorst als Jakob is het gewoon ondenkbaar dat hij geen putten zou hebben gegraven met het oog op de watervoorziening van zijn familie en zijn kudde.

In Genesis 33 lezen wij dat Jakob na zijn lange verblijf in Paddam-Aram behouden terugkeerde in het land Kanaän en daar een stuk

land kocht ten oosten van Sichem. Daar stond zijn tent en daar richtte hij ook een altaar op (Gen. 33:18-20).

Het Nieuwe Testament bevat een duidelijke aanwijzing dat hij daar ook een waterput heeft gegraven. In het gesprek van de Heer Jezus met de Samaritaanse vrouw wordt melding gemaakt van 'de bron van Jakob' (Joh. 4:6). Vader Jakob had er zelf uit gedronken met zijn zonen en zijn kudden, zo vertelt de vrouw (Joh. 4:12).

Deze bron bevond zich op het stuk land dat Jakob bij Sichem in eigendom had verworven en dat hij later vermaakte aan Jozef (Gen. 48:22; Joz. 24:32; Joh. 4:5). De bron van Jakob lag aan de voet van de berg Gerizim. Kennelijk wordt hier een bron bedoeld met natuurlijk opwellend water. De Heer Jezus zinspeelde hierop toen Hij de vrouw een ander soort water beloofde, dat haar geestelijke dorst zou lessen, 'een bron van water dat springt tot in het eeuwige leven' (Joh. 4:14).

Jozef in de put

Daarnaast kende men ook regenputten, die buiten de regentijd droog waren. Om zo'n lege put gaat het in de geschiedenis van Jozef in Genesis 37. Het staat er speciaal bij vermeld: 'De put nu was leeg, er stond geen water in' (Gen. 37:24). Zulke droge putten kregen soms een andere functie: ze werden ook als gevangenis gebruikt.

Dat zien wij hier in deze fase van het leven van Jozef; en mogelijk ook later, toen Potifar hem in de gevangenis liet werpen, de plaats

waar de gevangenen van de koning gevangen zaten. Jozef spreekt namelijk tegen de overste van de schenkers over het kerkerhol waarin hij zonder reden was opgesloten (Gen. 40:15). In het Hebreeuws wordt hier en in Genesis 41:14 hetzelfde woord voor 'put' gebruikt als in Genesis 37. Met Jeremia gebeurde iets soortgelijks: hij werd in de put gegooid, die in het gevangenenkamp was (Jer. 38:6vv.; vgl. ook Zach. 9:11).

Deze plaats in de put, als gevolg van de verwerping door zijn eigen broers, heeft een diepe profetische betekenis. Jozef is een type van de Messias, Die zowel door de Joden als door de volken is vernederd en verworpen. Deze tweeledige verwerping wordt in de proloog van het Johannesevangelie direct als volgt verwoord: Hij was in de wereld, en de wereld heeft Hem niet gekend. Hij kwam tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen (Joh. 1:10-11).

Zo is er ook in de geschiedenis van Jozef sprake van een dubbele verwerping: in Genesis 37 werd Jozef door zijn broers in de put geworpen, in Genesis 39 deden de Egyptenaren (de toenmalige 'wereld') hetzelfde. Zij wierpen hem in het kerkerhol, een onderaardse gevangenis.

Misschien is de put met name een beeld van het graf, 'de kuil van het verderf' (vgl. Ps. 40:3). Hieruit is Christus weer opgetrokken, en wel door Zijn opstanding uit de doden. Hij daalde neer in dood en graf, maar God riep Hem weer tot leven. Dit vers in Psalm 40 spreekt echter ook over 'het slijk van de modderpoel', en deze tweede metafoor lijkt heen te wijzen naar het voorafgaande kruislijden, zoals Psalm 69 bevestigt (vs. 3, 15-16). Het slijk van de put spreekt symbolisch van onze zonden en ongerechtigheden, waarmee Christus Zichzelf één

maakte; en de diepe wateren spreken van het oordeel dat Hij droeg in onze plaats. Dit vond plaats tijdens de drie uren van duisternis op het kruis van Golgotha. Daar verzonk Hij in de peilloze diepten van de verlatenheid van Zijn God, totdat Hij kon roepen: Het is volbracht!

Een vruchtbare boom aan een bron

Jozef werd diep vernederd, maar hij werd ook op wonderlijke wijze verhoogd. Hij werd uit de put gehaald en verhoogd; hij trok uit als heer over het land Egypte. Zo werd hij de redder van de wereld; voortaan droeg hij die nieuwe naam (Gen. 41:45). Hij is zowel in zijn vernedering als in zijn verhoging een prachtig type van Jezus Christus, Die werkelijk 'de Heiland van de wereld' is (Joh. 4:42; 1 Joh. 4:14).

Wat was het geheim van het leven van Jozef? Het was wat wij in volkomenheid zien in het leven van Jezus: gemeenschap met God Zelf, volkomen afhankelijkheid van Hem, een leven dichtbij de Bron van leven en kracht. In de beeldspraak van een vruchtbare boom aan een bron wordt dit treffend tot uitdrukking gebracht (Ps. 1:3; Jer. 17:7-8).

In de zegenspreuken van Jakob wordt Jozef dan ook vergeleken met een jonge vruchtboom aan een bron, een boom waarvan de takken boven de muur uitstijgen (Gen. 49:22). Ondanks alles wat hem overkwam, alle tegenstand en smaad, bleef hij zich bewust van zijn

afhankelijkheid van God en handelde hij dienovereenkomstig. Hij leefde dichtbij de Bron, zelfs toen hij diep in de put zat!

Een afhankelijk leven van God en van Zijn Woord betekent ook een vruchtbaar leven, ondanks de moeilijkheden die dat met zich meebrengt. God was met Jozef en Hij zegende hem. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in de beeldspraak dat zijn takken boven de muur uitstegen: een bewijs van overvloedige groei en levenskracht. Jozefs leven was bijzonder vruchtbaar. Het was tot rijke zegen, zowel voor zijn eigen broers als voor de Egyptenaren.

Dothan (= twee bronnen)

Het leven van Jozef houdt ons een spiegel voor. Leven wij bij de Bron, dus dichtbij God en Zijn Woord? Zijn wij als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd?

Bij de broers van Jozef zien wij iets anders. Toen Jozef door zijn vader uit het dal van Hebron werd gezonden om onderzoek te doen naar de welstand van zijn broers, trof hij hen uiteindelijk aan te Dothan. Deze plaatsnaam betekent 'twee bronnen'. Ik denk dat dit niet toevallig is. Zijn broers zagen Jozef van ver al aankomen en smeedden een aanslag tegen hem om hem te doden. Jozef is in deze geschiedenis een type van Christus, die als de Gezondene van de Vader tot Zijn volk kwam, maar werd verworpen en gedood. Hier gebeurde in feite hetzelfde wat plaatsvond in de gelijkenis van de onrechtvaardige pachters: toen

zij de geliefde zoon zagen aankomen, overlegden zij met elkaar en smeedden een plan om hem te doden.

Waarom werd Jozef niet vriendelijk ontvangen door zijn broers? Waarom werd de geliefde zoon niet geaccepteerd door de pachters? Waarom werd Christus niet aangenomen door de Zijnen? Het antwoord is steeds: men leefde niet werkelijk bij de Bron. Anders hadden de leiders van het Joodse volk Jezus wel herkend en erkend als de geliefde Zoon van de Vader. Zij hadden echter twee bronnen waaruit zij putten: de Schrift én de traditie. Die tweede bron, de menselijke traditie, had de eerste geleidelijk overwoekerd.

Zo werd Gods Woord krachteloos gemaakt door de menselijke overlevering (vgl. Mark. 7:1-13). Wij kennen dat verschijnsel ook uit de kerkgeschiedenis; en het blijft altijd een groot gevaar. Menselijke tradities mogen nooit de plaats innemen van het levende Woord van God. De Bron van levend water mag niet worden vervangen door gebroken bakken, die geen water houden (Jer. 2:13). Laat het voorbeeld van Jozef ons inspireren om steeds te drinken uit de bron van het water van het leven en te groeien als een boom geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd.

Lichtende sterren